

StOKpaardje

Donateursblad van Stichting 't Oude Kinderboek
jaargang 4, nummer 3, 2008
verschijnt 4x per jaar

Colofon

Stichting 't Oude
Kinderboek
Laarstraat 31
7201 CB Zutphen
0575-545117
oudekinderboek@hetnet.nl
di t/m vrij 13.00-17.00
www.stichtingtoudeskinderboek.nl
issn 1873-9474

Redactie

Pien Pon / Eef Nulden
Janneke van der Veer
Lot van den Akker
Reint Jan Terbijhe
Paula Bömer

Comité van Aanbeveling

Bennie Jolink
Nannie Kuiper
Marieke Schriks
Jan Terlouw
Wim Hazeu

Wordt u donateur?

Dan krijgt u:

- *ontvangstbevestiging
- *donateursblad
- *gratis kopersservice
- *eindejaarsattentie

Doelstelling:

Het verzamelen, bewaren
en ter inzage geven van in
principe niet recent
verschenen kinder- en
jeugdliteratuur, in het
bijzonder uit het
Nederlandse taalgebied.

VAN HET BESTUUR

Het digitale titelbestand van StOK wordt als specifiek herkenbare catalogus (door middel van een eigen logo) ondergebracht in het digitale systeem van de Gelderse Openbare Bibliotheken, zo meldde ik u in het vorige StOKpaardje.

Het daarvoor noodzakelijke scannen van alle 16.500 boeken is inmiddels in volle gang tijdens de uren waarop StOK niet geopend is. De vele bezoekers die tijdens de openingsuren ontvangen worden, ondervinden hiervan dus geen hinder.

Daarnaast vinden momenteel verscheidene andere activiteiten plaats. Via diverse in- en externe exposities worden specifieke delen uit de boekencollectie van StOK gepresenteerd. Er is een leskist ontwikkeld, waarmee

leerkrachten van basisscholen op een boeiende manier leerlingen kennis kunnen laten maken met het oude kinderboek. Verder presenteert StOK zich op verschillende markten als kinderboekenleenmuseum; hier worden ook dubbele exemplaren van boeken verkocht.

Naast het bestaande arrangement 'een grafische boekendag in Zutphen' (bezoek op afspraak aan Grafisch Museum, StOK en lunch) en is er nu ook een arrangement 'Boer Kip en StOK' (bezoek op afspraak aan museum Boer Kip en kinderboekenleenmuseum StOK, met eventueel een lunch) mogelijk.

Voor de viering van het tienjarig bestaan van Stichting 't Oude Kinderboek op woensdag 8 oktober ontvangt u een aparte uitnodiging. Wellicht hebt u deze dag al gereserveerd. We zullen dan 's middags ook afscheid nemen van Pien Pon, de oprichtster van ons kinderboekenleenmuseum.

Reint Jan Terbijhe, voorzitter StOK

TIEN JAAR SKC/StOK

Een terugblik op tien jaar kinderboekenleenmuseum in Zutphen

Als het bestuur van Stichting Kinderboek Cultuurbezit (SKC) in Winsum op 30 december 1997 positief reageert op het enthousiaste voorstel van Pien Pon van 18 november 1997 kunnen de voorbereidingen beginnen voor de vestiging van een filiaal in Zutphen. Pien en de heer De Krosse passen het pand Laarstraat 31 aan in de SKC-kleuren: wit en geel. Maarten en Els Roselaar zorgen, dankzij een gulle gift van het Anjerfonds, voor de inrichting. Via oproepen in kranten werft Pien vrijwilligers. Op 2 september 1998 gaat het filiaal open. Met een collectie van 5000 boeken bereiden zestien vrijwilligers zich voor op de officiële opening op 9 oktober 1998. Na een welkom door draaiorgel 'De Spaanse dame' geeft Roelof Staats, voorzitter van SKC, in zijn openingsrede aan dat er nu drie bibliotheken in Zutphen zijn: de Librije, opgericht in 1562 en daarmee de oudste bibliotheek van Nederland, de Openbare Bibliotheek sinds 1907, en sinds vandaag het SKC-filiaal. Toos Saal-Zuurveen, de grondlegster van SKC, opent het filiaal met de onthulling van het 'Ot en Sien'-uithangbord. Het SKC-filiaal Zutphen is een feit.

Krantenartikelen, overleg met kinderboekencollectiebeheerders en exposities in onder meer de Warnveldse bibliotheek en het Stedelijk Museum Zutphen vergroten in 1999 de naamsbekendheid van het SKC-filiaal. Naast de vertrouwde kaartenbakken worden gegevens in de computer ingevoerd; een logboek zorgt voor een goede onderlinge overdracht. De winnaar van de georganiseerde verhalenwedstrijd wordt beloond met

een tekening van Dick van der Maat, illustrator bij uitgeverij Lemniscaat. Een 'boekenroute' geeft schenkers duidelijkheid over wat er met hun boeken gebeurd: opname in de collectie, naar Winsum of verkoop.

Op 4 februari 2000 wordt in het Stedelijk Museum Zutphen de tentoonstelling *Jongens en meisjes*, over jongens- en meisjesboeken, geopend door Jan Terlouw. De vele krantenartikelen over deze expositie leiden tot een groot aantal bezoekers. Sommige bezoekers zijn enigszins teleurgesteld over het aanbod in het museum, maar zij kunnen in de Laarstraat alsnog hun 'helden' vinden. In Winsum wordt overgegaan op een selectieve acceptatie van boekenschenken, Zutphen blijft alles aannemen. Het 'twiwi-systeem' (titels voor Winsum) ontstaat. In feite verzorgt Zutphen hiermee het tijdrovende selecteren van schenkingen voor Winsum. Zutphen begint met het opnemen van het boekenbestand in de computer, eerst met tegenzin in WordPerfect daarna in Acces. Ook de kopersservice wordt gestart: bezoekers kunnen aangeven welke boeken zij eventueel willen kopen. Illustrator Gerard van Straaten schenkt het SKC-filiaal 300 boeken die hij als presentemplaren ontvangen had van uitgeverij Kluitman. In november 2000 is er vanwege het vijftienjarig bestaan van SKC een gezamenlijk uitje naar het Speelgoed- en Blikmuseum in Deventer, het SKC-filiaal en het Stedelijk Museum in Zutphen met als afsluiting pannenkoeken eten in Voorst.

Na interviews met KRO en Radio Gelderland komen er in 2001 veel schenkingen binnen. Kapotte boeken worden door de boekbinderij van Psychiatrisch Centrum Brinkgreven in Deventer tegen kostprijs gerepareerd. Hanna Koppijn neemt als gesubsidieerde betaalde kracht de dagelijkse leiding over. Op 1 november wordt bij ABN-AMRO Zutphen de tentoonstelling *Met een kwartje de wereld rond* geopend.

De steeds wisselende etalage staat in januari 2002 in het teken van het huwelijk van Willem Alexander en Máxima. Daarna zijn o.a. C. Joh. Kieviet en W.G. van de Hulst het onderwerp.

Voor 'n kwartje op avontuur, een tentoonstelling over kwartjesboeken, in het Stedelijk Museum is een groot succes. Boekenleggers, gemaakt van de ruggen van kinderboeken, blijken een verzamelaarsitem te zijn. Er wordt een start gemaakt met het verzamelen van boeken die een specifieke relatie met Gelderland hebben. Zo ontstaat de Gelderse collectie.

In januari 2003 wordt het tienduizendste boek in het digitale bestand ingevoerd. Hierover verschijnt een leuk artikel in het *Gelders Dagblad*. Er wordt een arrangement ontwikkeld voor een 'grafische boekendag Zutphen'. Dit omvat bezoeken aan het Grafisch Museum en SKC Zutphen, onderbroken door een lunch. De verkoop van 'Kluitmankarten' zorgt voor extra inkomsten.

Toos Saal-Zuurveen en bestuur van SKC komen in 2004 in conflict, wat het

aftreden van het bestuur tot gevolg heeft. Het voortbestaan van SKC Zutphen is onzeker. In afwachting van verdere ontwikkelingen gaan de medewerkers in Zutphen voorzichtig verder. Een reuze schenking van 63 dozen kinderboeken van mevrouw E.M. Meester-Jansen wordt voorlopig opgeslagen. De tachtigjarige Gerard van Straaten signeert door hem geïllustreerde boeken. Onder de naam 't Kinderboek Zutphen wordt meegewerkt aan 'de Nederlandse speelgoedroute', een initiatief van Toy Gallery in Brummen. Op 8 juli 2004 vindt een moeizaam overleg plaats tussen SKC Winsum en een delegatie van 't Kinderboek Zutphen over eventuele verzelfstandiging van Zutphen. Persoonlijk overleg tussen Jan Kieviet (voorzitter SKC) en Reint Jan Terbijhe (namens 't Kinderboek) leidt ten slotte op 23 november tot een akkoord met Winsum over het zelfstandig worden van Zutphen. Op 16 december 2004 passeert de akte van oprichting van Stichting 't Oude Kinderboek (StOK) in Zutphen. Het kinderboekenleenmuseum kan blijven bestaan! 8 april 2005 wordt StOK officieel geopend door Marieke Schriks, wethouder cultuur van de gemeente Zutphen en lid van het Comité van Aanbeveling . De hele collectie, inmiddels zo'n 15.000 boeken, wordt voorzien van een StOK ex libris. Het donateursblad *StOKpaardje* verschijnt vier keer per jaar. Een column van Jos Brink, lid van het Comité van Aanbeveling, over StOK in de NCRV-gids leidt tot veel bezoekers. Zij genieten van de boeken en thematentoonstellingen in o.a. de door het Filmmuseum geschonken vitrines. Het enthousiasme van medewerkers en bezoekers blijkt uit de brief van de heer Kleiterp.

Leeuwarden

De Heer Kleiterp, geb. 1913

In het jaar 1925 was ik twaalf jaar in het plaatsje Wierum, het Friese plaatsje aan de Zeedijk. De Lagere School. De Meester las voor uit het boek "De kinderen van het Woud" van Kap. Mariat. Toen ik in '26 van school ging had hij het boek nog niet uit. Op een dag zei ik tot mijn Zoon Ik zou het zo leuk vinden om het boek nog eens te lezen. En wie schetst mijn verbazing dat hij onlangs met het boek uit uw Collectie geleend aan kwam zetten. Wat een goede zaak dat die oude boeken bewaard blijven en niet verloren gaan. Daar heb ik in ieder geval veel plezier van gehad.

*E. Kleiterp
Verz.huis*

Anita Klappe maakt voor StOK de website www.stichtingtoudekinderboek.nl, die op 6 oktober 2006 door Nannie Kuiper, kinderboekenschrijfster en lid van het Comité van Aanbeveling, wordt gelanceerd. Het huisvesten van de groeiende boekencollectie wordt steeds lastiger; een deel wordt ondergebracht in de kelder, waar met klimaat-apparatuur het vocht bestreden wordt.

Bij mooi weer kunnen bezoekers rustig lezen in de sinds 2007 daarvoor geschikt gemaakte 'leestuin'. Op 30 augustus vindt in de Burgerzaal Zutphen de zeer geslaagde presentatie plaats van het boek *Van Arendsoog en Joop ter Heul*. In dit door Janneke van

der Veer geschreven boek wordt een selectie van zo'n vijfhonderd boeken uit de StOK-collectie in kleur gepresenteerd. Dankzij een groot aantal publicaties en interviews naar aanleiding van deze uitgave wordt 2007 een topjaar qua bezoekersaantal. In het jaarverslag verschijnt een financiële balans, waarmee StOK zich als bewaarder van cultureel erfgoed op de markt zet.

In nauwe samenwerking met de Graafschap Bibliotheken wordt in 2008 het digitale boekenbestand van StOK als 'Etalagebibliotheek' opgenomen in de collectie van de Gelderse Openbare Bibliotheken. Iedere titel wordt daarbij voorzien van een afbeelding van de band van het boek. Het resultaat van deze actie zal zijn dat elke gebruiker van de Openbare Bibliotheek vanaf 2009 het boekenbestand van StOK kan inzien en boeken ter inzage kan aanvragen. De ontvangen vrijwilligersprijs van de gemeente Zutphen is een extra stimulans om als tienjarig kinderboekenleenmuseum ook na de jubileum-open-dag op 8 oktober 2008 met veel enthousiasme en inzet door te gaan.

Reint Jan Terbijhe

IN DEN BEGINNE...

Voorjaar 1998. Een annonce in het *Zutphens Dagblad*: vrijwilligers gevraagd voor een op te richten kinderboekenmuseum, dependance van de instelling die we kennen in het Groningse Winsum.

'Een museum? Van kinderboeken? In de Laarstraat? En wie vraagt dat?'

'Ene Pien Pon... klinkt lollig. Waar ken ik die naam van?'

'Tets in Amersfoort of zo. Zullen we 'ns verder informeren? Ik was ooit jeugdbibliothecaresse... dus.... Maar een museum.... nou ja...'

'Je verkocht ooit ook boeken. Zullen ze in een museum wel niet doen.'

'Nee, denk ik ook niet. Misschien willen ze jou wel als boekbinder of reparateur, boekengek!'

'Ah, dank je...! Laten we die mevrouw Pien Pon maar 'ns bellen. Horen we misschien meer... Mag ze een boekje opendoen.'

Zo begint het nieuwe avontuur. Ongeveer een maand later: een telefonische uitnodiging voor een praatavond in 'mogelijk' ons nieuwe werkterrein. Een kale, lege ruimte, door de grote etalage zien we een gezelschapje dames onwennig koutend bij een kop thee. Je ziet buurman Pagden denken: 'Wat moeten al die fietsen tegen mijn ruiten?'

'Ik zie alleen maar vrouwen, Maarten. Zou je wel naar binnen gaan? Je kunt nu nog terug.'
'Nee Els, samen uit, samen thuis. Gun me m'n nieuwsgierigheid... Besluiten komt pas later.'

Pien Pon verwelkomt, leidt in, vertelt over haar vroegere woonplaats Winsum en het jeugdboekenmuseum daar. Over haar man, de twee kinderen. Over haar ouders die lijken te zeggen: 'Wat wil je nou in dat verre Zutphen? Kleinkunst bedrijven? Ga 'ns wat nuttigs doen. Dan zoeken we een pandje en begin je een filiaal van 't museum hier.' Piet weet het gezelschap te enthousiasmeren. Er worden afspraken gemaakt. Wij hoeven geen schilderwerk te doen of andere nuttige bezigheden te vervullen. *'In juni komen de kasten - uit Hoogeveen - Geen nieuwe, hoor! - Dan kan het inrichten beginnen.'*

Eind mei gaan we van start. Op een vroege ochtend in Warnsveld gaat de voordeurbel in huize Roselaar. Een aardige bescheiden aandoende jonge man, 'de man van Pien', maakt zich bekend.

'Tja, ik kom u even de sleutels van Laarstraat 31 brengen. En een briefje van Pien. Pien is ziek.'

Pien schrijft ons: *'Ik ben hartstikke ziek. Ik heb een dubbele longontsteking. Dit is de lijst van de mensen die zich hebben opgegeven. Kunnen jullie er iets mee? Pien.'*

Daar sta je dan! Mooi begin, en vluchten kan niet meer. Achter het oor krabben lost ook weinig op. De volgende dag maar 'ns in de Laarstraat kijken. Een ontmoedigende massa van willekeurig over elkaar heen naar binnengeschoven stalen boekenplanken en -wanden gluurt ons aan. Je ziet ze denken: 'Je durft ons toch niet aan!' Onze achting voor Drentse transporteurs bereikt een dieptepunt. Maar... die zoi verlaten? Nooit! We pakken de telefoon, het aanbod van hulp verbluft ons. *'Ach, wat jammer nou, we gaan net op vakantie' - 'Nee, het schikt me nu niet, laat Pien in september nog 'ns bellen' - 'De dokter heeft me streng verboden te tillen en te bukken' - 'O, is dat spul er al? Het komt me echt niet uit, hoor.'* Maar we krijgen ook positieve steun: *'Wanneer willen jullie beginnen? Ik ben er morgen om negen uur.'* Zo kunnen we op korte termijn beginnen, twee 'jonge meiden' (waarvan een zich in de kortst mogelijke tijd in alle denkbare bochten weet te wringen om wanden aan planken en strips aan montagehoeken te sleutelen - een kei, die tot het einde van de klus doorbuffelt en dan zegt: 'Nou dag, het boekjes beheren zie ik niet zo zitten') en een tweede die na enkele dagen opgebrand lijkt, plus deze twee pensionado's.

Af en toe meldt zich een extra kracht. Na een kleine drie weken staan de kasten. Pien meldt zich, bleekjes en 'op wiebelbenen', 'terug van weggeweest', blij dat de kasten steviger staan dan zij en alleszins vastbesloten om de boeken te laten binnenkomen.

Als dat gebeurt, is Laarstraat 31
andermaal de spreekwoordelijke `bende
van Lammetje Zondag'. We klimmen en
klauteren op en tussen de dozen rond,
stoten schoenen en schenen, mopperen
over te hoge kasten en te lage
kelderbalken, benutten nu eens een
verwerpelijk soort krachtig taalgebruik
en verzinken dan weer in een vertederd
herinneren aan die mooie dagen van
weleer 'toen we nog boeken lezen'.
Op een goede dag besluiten Pien en haar
vrouwen dat de zaak nu toch voldoende

netjes staat en krijg ik de vraag: 'He,
binder, wanneer ga jij nu 'ns aan het
werk?' Waarop ik, tegen mijn aard in,
niet meer weet te antwoorden dan:
'Wanneer jullie er voor zorgen dat er
een tafel is.' Want ja, alle begin is
moeilijk!

Maarten Roselaar

AFSCHEID VAN PIEN 'Ik heb ontzettend veel geleerd'

*Zijn e-ne oog is zwart; maar zijn an-de-
re oog is een knoop-je van glas... Dat
glin-stert zo.*

*De zon schijnt nog een beet-je.
De zon schijnt net in dat knoop-je van
glas.
Kijk, de quit! Hij maakt een knip-oog-je.
't Is net, of hij je fop-pen wil.*

W.G. van de
Hulst, *Bruun de
beer*, negende
druk, [1952].

Moeiteloos citeert Pien Pon (* 1966)
bovenstaand fragment uit *Bruun de beer*
(1927) van W.G. van de Hulst (1879-
1963). Dit bekende boekje behoorde tot
haar standaarduitrusting als ze voor
Stichting 't Oude Kinderboek (StOK) op
pad ging om een lezing te houden. 'Ik
nam ook altijd mijn eigen oude beer
mee', vertelt ze tijdens het interview

dat ik met haar heb op een van de
zomerse dagen in juli. We zitten bij die
gelegenheid in de tuin van het fraaie,
oude molenaarshuis in Almen, dat ze
samen met haar partner Geert, hun zoon
Joost en dochter Julia bewoont. 'En
soms nam ik ook een klein stoeltje mee.
Dan kon de beer naast me zitten', vult
ze aan. Dit is Pien ten voeten uit. Een
lezing is bij haar niet gewoon een
verhaal, maar een compleet optreden. De
kwaliteiten daarvoor heeft ze
ontwikkeld tijdens de opleiding tot
docent drama die ze jaren geleden in
Kampen volgde. En natuurlijk spelen haar
aangeboren creatieve talenten ook een
rol. Talenten die ze ook bij alle andere
werkzaamheden voor StOK ten volle
benutte.

Ruim tien jaar is Pien voor StOK actief
geweest. Na de oprichting van het
kinderboekenleenmuseum in 1998,
waartoe zij het initiatief had genomen,
was ze al die jaren het gezicht van StOK
naar buiten toe. En nu neemt ze
afscheid. Deze keer gebeurt dat echt.
Meerdere malen heeft ze de afgelopen
jaren haar afscheid aangekondigd, maar
steeds was er iets bij StOK dat haar
bijzondere aandacht vroeg. 'Het

moment was dan niet geschikt', zegt ze. Is dit dan wel het goede moment? Er klinkt een volmondig 'ja'. 'Het gaat goed met StOK. Het kinderboekenleenmuseum is bij bestuur en medewerkers in goede handen. Natuurlijk ben ik al een poos bezig met afbouwen. Tot vier jaar geleden was ik vast ingeroosterd in de "bieb". Daarna werd ik invalkracht. De afgelopen jaren werd ik steeds minder vaak opgeroepen en heb ik me volledig op de PR-activiteiten gericht. Ik merk dat alles prima loopt, ik laat het met een gerust hart achter. Na tien jaar vind ik het voor mezelf genoeg geweest. Ik ben toe aan wat anders.'

Dat 'anders' gaat ze onder meer invullen met het volgen van een opleiding op het gebied van design en styling in Nijmegen. Ongetwijfeld zal ze zich hiervoor ook weer volledig inzetten.

Van SKC naar StOK

Bij een afscheid hoort een terugblik. Hoe is Pien bij StOK terechtgekomen, of liever bij Stichting Kinderboek Cultuurbezit (SKC) in Winsum, waarvan StOK aanvankelijk een filiaal was? 'Dat kwam door mijn vader', vertelt ze, 'mijn ouders wonen in de gemeente Winsum. Op een dag vroeg mijn vader of ik wel eens bij SKC was geweest. Daar moet je eens naar toe, zei hij. Dat is net wat voor jou. Hij zei het nogal dwingend, dus ging ik een keer naar SKC. Daar praatte ik zo'n vier uur met Toos Zuurveen, de oprichtster en coördinatrice van de Winsumse instelling. Ik vond het hele gebeuren erg leuk en vroeg me af of er meer van dergelijke bibliotheken zouden zijn. Nee dus. Toen bedacht ik dat ik zelf wel zoiets wilde opzetten. Ik heb een afspraak gemaakt met Toos om het plan te bespreken. Uiteindelijk is toen het idee ontstaan om in Zutphen een filiaal van SKC te openen. Ik ben op zoek gegaan naar een pand en vond deze in de

Laarstraat, dicht bij het centrum. Dat leek me gunstig. Ik maakte een planning voor zo'n 20.000 boeken. Dat is het aantal waarop we nu ongeveer zitten. Daarmee is het pand ook vol.'

'In maart 1998 zijn we begonnen met het opknappen van het pand, schilderen, stellingen plaatsen, etc. En ik heb een oproep geplaatst voor vrijwilligers. In mei van dat jaar kwamen de eerste 4000 boeken uit Winsum en na de zomervakantie zijn we gestart. Op 9 oktober 1998 vond de officiële opening plaats.'

Hoe was de samenwerking met SKC?

Pien: 'Bij de start had ik als voorwaarde dat ik niet alleen filiaalhouder wilde zijn. Ik wilde ook deel uit maken van het bestuur. Dat vond men lastig, maar het is wel geaccepteerd. In Zutphen liep alles al snel op rolletjes. We werkten er met veel plezier en kwamen met steeds meer eigen dingen. Het overleg daarover in Winsum ging echter moeizaam. Ik denk dat we te snel gingen voor hen. Bijvoorbeeld met de toepassing van computers in de bibliotheek. Paula heeft in Zutphen het initiatief genomen om de hele collectie in de computer te zetten. Dat is vervolgens door diverse medewerkers gerealiseerd. Dat wilde men in Winsum ook wel, maar het ontbrak daar toen aan mankracht om een en ander te realiseren. Dat gaf fricties en zo ging het met meer dingen. Ik ging bijvoorbeeld naar het landelijk overleg van kinderboekencollectiehouders. Dat deed men in Winsum niet. Op een bepaald moment ontstond bij ons het plan om SKC Zutphen zelfstandig te maken. Daarover is heel lang overleg geweest en uiteindelijk kon men het niet meer tegenhouden. Op 1 januari 2005 is Zutphen officieel zelfstandig geworden onder de naam Stichting 't Oude Kinderboek.'

Het is deze periode die voorafging aan het zelfstandig worden van StOK, die Pien als het moeilijkste uit haar StOK-tijd noemt. 'Er was geen positieve uitwisseling. Ik wilde dat het leuk was. We waren immers vrijwilligers, dan moet je toch met plezier werken.'

Een bieb-kind?

Wat heeft Pien eigenlijk met kinderboeken? 'Ik heb altijd wat met boeken gehad. En dan nog niet eens zo zeer om de inhoud, maar om de buitenkant, om het ding. Ik vind een boek een intrigerend object. Ik ben altijd gek geweest op boeken die mooi gemaakt zijn. Ik wilde ook geen pockets. Het moesten hard gebonden boeken zijn. Als kind las ik veel. Ik was echter geen bieb-kind. Ik wilde alle boeken zelf hebben. Strips heb ik heel weinig gelezen. Ik las vooral gewone boeken.' Een leeskind dus, maar ook een buitenkind. 'Ik ben opgegroeid op een boerderij, dan ben je vanzelf veel buiten.'

Hoewel ze geen bieb-kind was, zoals ze zelf zegt, bemoeide ze zich wel met de schoolbibliotheek op de lagere school. 'Ik zat op een school met twee lokalen. Klas 1, 2 en 3 zaten met een juf in het ene lokaal, klas 4, 5 en 6 met een meester in het andere lokaal. In het lokaal van de meester stond een kast met de schoolbibliotheek. In mijn herinnering stond die kast vol Kameleonboeken en andere boeken in dat genre. Ik heb er een gelezen en vond er niks aan. Ik heb toen tegen de meester gezegd dat ik thuis leukere boeken had, van Guus Kuijer en Annie M.G. Schmidt bijvoorbeeld. De meester vroeg of ik mijn boeken mee wilde nemen. Dat heb ik gedaan en mijn boeken werden vanaf dat moment ook uitgeleend.'

'Ik had thuis de boeken op alfabet staan en op een bepaald moment vond ik dat

rommelig, al die verschillende kleuren. Ik heb toen alle boeken gekaft met bruin kaftpapier en voorzien van een rugnummer. In een schriftje schreef ik alle titels en bijbehorende nummers op. Zo had ik mijn eigen catalogus.'

'Ik ging altijd heel netjes met mijn boeken om en kon er niet tegen als er een boek van een van m'n twee zusjes op de grond lag. Dat raapte ik altijd op. En ik gebruik altijd een boekenlegger. Dat doen we trouwens allemaal hier.'

Ze mag dan wel geen bieb-leeskind zijn geweest, maar uit bovenstaande blijkt dat ze al op jonge leeftijd de kwaliteiten ontwikkelde om een bibliotheek te runnen. Dus toch een bieb-kind?

Lang geleden: de lezende zusjes Pien (met bril) en Linda.

Werd er thuis voorgelezen? 'Nee, eigenlijk niet', vertelt ze, 'maar mijn vader vertelde verhalen. Op zondagochtend mochten mijn zussen en ik bij mijn ouders in bed en dan vertelde mijn vader verhalen over Katrien Bever. Achteraf bleek dat die verhalen altijd gingen over dingen die hij zelf had meegemaakt.'

Wat zijn haar favoriete kinderboeken? Als eerste noemt ze *Kruistocht in spijkerbroek* (1973) van Thea Beckman (1923-2004). 'Een geweldig boek. Het is een boek waarbij je helemaal kunt meeleven met de hoofdpersoon. Als je het leest, maak je alles zelf mee. En ik houd sowieso veel van geschiedenis.' Als pluspunt van het boek noemt ze daarnaast het feit dat in het boek een kaartje is opgenomen, zodat je de hele

tocht op de kaart kunt volgen. 'Daar houd ik van. Ik weet graag waar het verhaal zich afspeelt. De boeken van Tonke Dragt hebben dat ook vaak.' Als tweede noemt Pien de boeken van Wolf Erlbuch (* 1948), een Duitse illustrator die onder meer prachtige prentenboeken maakt. 'Alle Nederlandse edities van zijn boeken heb ik verzameld.' Ze heeft nog een tweede boekenverzameling, boeken met 'Pien' in de titel, zoals *Grote Pien en Kleine Pien* van Wim Hofman en *Pien wil een pony* van Annemarie Dragt. Verder las ze vroeger graag de boeken van Jaap ter Haar ('daar kon je zo lekker bij huilen') en Paul Biegel. Deze laatste vindt ze echt een topschrijver. 'Het zijn echt heel bijzondere verhalen.' En ten slotte noemt ze het hierboven geciteerde *Bruun de Beer*. 'Ik ging vroeger één keer per week eten bij een buurvrouw. Een oudere mevrouw. Zij las me altijd voor uit *Bruun*. Dat was mijn eerste ervaring met een oud boek. Mijn ouders hadden geen boeken uit hun jeugd. Ik kwam daardoor verder niet in aanraking met boeken van een andere generatie.' 'O ja, ik heb tot mijn 25ste ook nog berenboeken verzameld', voegt ze eraan toe, 'maar op zeker moment kon ik geen beer meer zien. Die boeken heb ik apart gezet.'

Plezier

Als je Pien vraagt, hoe ze terugkijkt op haar tien StOK-jaren, noemt ze meteen het plezier waarmee ze altijd gewerkt heeft. En direct daar achteraan: 'En ik heb ontzettend veel geleerd, op allerlei gebied. Ik wist niks van oude kinderboeken bijvoorbeeld. Toen ik in het begin bij het collectiehoudersoverleg zat, had ik zo veel vragen. Alles was nieuw voor me, en dat gold niet alleen voor de boeken, maar ook voor de organisatie van de bibliotheek, het

werken met vrijwilligers, het overleg met de gemeente, het aanvragen van subsidies, enz. enz. Nieuw voor mij was ook het werken met oudere mensen. Een deel van de vrijwilligers is ouder dan ik, maar ook de meeste donateurs zijn ouder. En ik ben veel in verzorgings- en verpleegtehuizen geweest om voor te lezen. Het omgaan met demente bejaarden was heel bijzonder. Het was allemaal heel leerzaam en voor mij een grote uitdaging.'

De eerste jaren van het kinderboekenleenmuseum heeft Pien vooral als heel speciaal ervaren. 'In die tijd "hoefden" we niks. De sfeer van veel oude kinderboeken hing ook een beetje bij ons in de bieb. Het tempo lag niet zo hoog, het was heel rustgevend.' Met name door het gebruik van computers is de sfeer wel enigszins anders geworden, maar ze is realistisch genoeg om te concluderen dat dit ook goed is. 'Het biedt nieuwe mogelijkheden en je moet met die ontwikkelingen meegaan.'

Wat waren hoogtepunten voor haar? Ze noemt er drie. 'In de eerste plaats de tentoonstelling over de kwartjesboeken in het Stedelijk Museum in 2002. Dat was een mooie tentoonstelling en we hadden veel contact met mensen van buiten StOK, met verzamelaars bijvoorbeeld.' Als tweede noemt ze het verschijnen van het boek *Van Arendsoog en Joop ter Heul* vorig jaar, 'een prachtig visitekaartje voor StOK'. Een derde hoogtepunt is de opening in 1998. 'Ja, dat was heel uniek. We hadden er heel erg met elkaar naar toe geleefd. Toen de bibliotheek echt openging, voelde ik me trots. Ik had een draaiorgel geregeld die op de stoep kwam spelen. Iedereen mocht het weten dat daarbinnen iets bijzonders was.'

Pien leest
Joost en
Julia voor
(foto: Geert
de Groot).

Over dertig jaar

Wat wil ze StOK meegeven voor de toekomst? Na lang nadenken zegt ze:

'Ik hoop dat StOK doorgroeit naar een nog mooiere collectie, het liefst in een groter pand. En ik hoop dat de bijzondere sfeer van StOK blijft. De sfeer waarin mensen het boek kunnen vinden dat ze vroeger met veel plezier gelezen hebben. Als ik over dertig jaar mijn eigen exemplaar van *Kruistocht in spijkerbroek* kwijt ben, loop ik bij StOK binnen en dan hoop ik dat er een aardige meneer of mevrouw is die het boek voor mij uit de kast pakt.'

Janneke van der Veer

ZOMAAR EEN MIDDAG BIJ STOK

't Is dinsdagmiddag half een, rustig rijd ik met de fiets naar StOK in de Laarstraat, waar ik al jaren met veel plezier vrijwilligerswerk doe. Het is altijd een verrassing wat de middag zal brengen. Een rustige middag met niet zo veel bezoekers of toch niet?

Collega Ria en ik nemen samen het werk door dat die middag gedaan moet worden. Daar gaat de deurbel al! Er komt een mevrouw binnen met de mededeling: 'We hebben wat boeken voor jullie, kunnen jullie even helpen met uitladen?' Natuurlijk doen we dat. We vragen nog: 'Zijn het er veel?' Het antwoord luidt: 'Een kofferbak vol dozen en tassen.' Prima we kunnen altijd boeken gebruiken.

Nadat we al een flink aantal dozen en tassen achter in de bibliotheek hebben neergezet, wordt er opgemerkt: 'O ja, we willen een groot deel van de dozen en tassen graag direct mee terugnemen.' Ook dat is geen probleem...

We pakken de dozen en tassen uit en zetten de boeken voorlopig even op de tafel, die al snel vol raakt. Dan de rest maar op de grond. Die doen we straks wel in de lege dozen die in de kelder staan.

Nadat de brengster vriendelijk is bedankt en ze, als presentje, een boekenlegger heeft uitgezocht en vertrokken is, willen we die dozen even uit de kelder halen. Denken we... Een paar dagen eerder is echter al het oud papier netjes opgeruimd, waarbij de grote dozen kapot gescheurd zijn (dat moet zo af en toe). We kijken elkaar aan en vinden dat de boeken daar niet zo kunnen blijven liggen. We stropen onze mouwen op en gaan aan de slag. Ria in de kelder en ik boven. Boeken zijn zwaar en grote stapels glijden gemakkelijk. Dus in handzame stapeltjes vervoeren wij ze allemaal naar de kelder. In de kelder is de plek waar de 'uit te zoeken boeken' normaal zijn opgeslagen, gelukkig al wat leeg. Een uurtje later zitten we met rode koontjes en de slappe lach aan een bakje welverdiende thee.

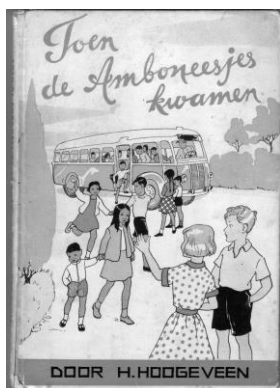
Zo valt er bij het relatief rustige StOK soms best wat te beleven.

We zijn blij met de schenkers van boeken. Een belevenis als deze is echt niet vervelend, maar verhoogt voor ons juist het werkplezier.

Biefke Mooibroek

GESCHENKBESPREKING DOOR JANNEKE VAN DER VEER

H. Hoogeveen, *Toen de Amboneesjes kwamen*. Met illustraties van Nans van Leeuwen, Nijkerk, G.F. Callenbach N.V., [1954].

Omslag H. Hoogeveen,
*Toen de Amboneesjes
kwamen*. Met illustraties
van Nans van Leeuwen,
Nijkerk, G.F. Callenbach
N.V., [1954].

Tegenwoordig zou een titel als *Toen de Amboneesjes kwamen* niet meer door de beugel kunnen. Politiek incorrect, zou dat heten. Maar midden jaren vijftig van de vorige eeuw was daar geen sprake van. De komst naar Nederland van de duizenden Molukse KNIL-militairen en hun gezinnen, Ambonezen genoemd, had destijds een grote impact. Het was de bedoeling dat de Molukkers hier tijdelijk zouden verblijven. Hun ideaal was terug te keren naar de in 1950 door hen uitgeroepen Republiek Maluku Selatan (RMS, Republiek der Zuid-Molukken). Daarvan is het echter nooit gekomen. De woonoord (barakkenkampen) waar de Molukse gezinnen waren ondergebracht, werden afgebroken en de Molukkers integreerden in de loop der jaren in de Nederlandse samenleving. Het ideaal van een eigen Republiek is door de meesten echter nooit losgelaten. In de jaren zeventig van de twintigste eeuw leidde dit tot grote spanningen. Jonge Molukkers voelden zich miskend en eisten dat Nederland zich meer voor hun vrijheid in Indonesië zou inzetten. Zij schuwden daarbij het geweld niet en zetten met gijzelingen, waarbij doden vielen, hun ideeën kracht bij.

Hendrik Hoogeveen (1903-1981), de schrijver van *Toen de Amboneesjes kwamen*, maakte als hoofd der school op het Friese platteland de komst van de Molukse gezinnen zelf mee. Kinderen uit deze gezinnen kwamen bij hem op school en zorgden voor de nodige opwinding. De Nederlandse kinderen vonden de Molukse kinderen met hun bruine huid en zwarte haren vreemd. Dat leidde soms tot pesterijen, zoals dat vaak gaat met alles wat vreemd of anders is.

Anderzijds, oefende dat vreemde juist aantrekkingskracht uit. Over dat laatste gaat het verhaal van Hoogeveen. Op de school van de buurkinderen Gellie en Harm komen Molukse kinderen. Ze worden met een bus naar school gebracht. Gellie vindt het 'wonderlijke kinderen', met hun gitzwarte haar en donkere ogen. Maar ze weet wel hoe ze heten. Haar vader heeft haar erover verteld: 'Het zijn Ambonezen. Die komen hier heel, heel ver vandaan. Uit een warm land. Maar daar waren ze niet meer veilig. Boze mensen wilden hun ouders kwaad doen. Toen zijn ze naar ons land gevlucht. Hier wonen ze in kampen, in grote barakken.' Gellie vindt het allemaal heel interessant en ze hoopt dat er zo'n bruin meisje bij haar in de klas komt. Ze boft, er komt er zelfs een naast haar zitten. Orpa heet ze.

Uit: H. Hoogeveen, *Toen de Amboneesjes kwamen*.
Met illustraties van Nans van Leeuwen, Nijkerk, G.F.
Callenbach N.V., [1954].

Gellie is er helemaal opgewonden van. Ze vergeet er zelfs haar vriendje Harm door en hun vriendschap komt behoorlijk onder druk te staan. Op een dag gaat Gellie stiekem met Orpa en de andere Molukse kinderen mee met de bus. Ze moet het hele stuk teruglopen. Natuurlijk geeft dat veel verdriet en moeilijkheden thuis. Maar alles komt weer goed. Gellie legt de ruzie met Harm bij en samen gaan ze op een dag met de bus mee naar het kamp om met Orpa en haar broertje Daniël te spelen. Ze kijken hun ogen uit in het kamp. Ze ontdekken dan ook dat de 'Ambonezen' net als zij christenen zijn. In het huisje waar Orpa en Daniël met hun ouders en kleine broertje wonen, hangen een prent

van de ark van Noach en teksten met bijbelse spreuken. Het wordt een fijne middag en Gellie en Harm besluiten een deel van hun speelgoed af te staan aan Orpa en Daniël.

Toen de Amboneesjes kwamen is vanuit protestants-christelijk perspectief geschreven en behoort tot de zogenaamde zondagsschoolboekjes. In deze categorie schreef Hendrik Hoogeveen meer boeken, waaronder 't *Was maar een woonwagenjongen* (1934), *Het jongetje uit de polder* (1936), *Emkes Kerstfeest* (1939), *De volharding* (1953), *Daar klept de klok weer* (1959) en *Als de molen stilstaat* (1961).

RECENTE SCHENKINGEN

In de afgelopen periode kreeg StOK een schenking met vele mooie banden. Een aantal boeken hebben we kunnen omwisselen. Ook werd de collectie behoorlijk uitgebreid met o.a. jongensboeken. Het besproken boek hierboven en de titels hieronder zijn uit deze schenking.

Jan Boer, *Groningsche sprookjes*, Den Haag, G.B. van Goor Zonen's U.M., [1930].

J. van der Ploeg, *Torda, de zigeunerhond*. Alkmaar, Gebr. Kluitman, [1932].

A.D. Hildebrand, *20.000 jongens op stap*. Alkmaar, Gebr. Kluitman, [1936].

Walter Christmas, *Koning Most*. Alkmaar, Gebr. Kluitman, [1924].

Grootste kinder- en jeugdboekenantiquariaat
van Noord- en Oost-Nederland

Meer dan 10.000 titels op voorraad
Actieve zoekdienst

In- en verkoop van boeken en prenten
Wij komen door het hele land

Kleine Overstraat 81, 7411 JK Deventer, 0570-649280

www.kameleonboek.nl kameleonboek@hotmail.com

geopend: dinsdag-zaterdag van 11.00-17.00 uu